
*Acta synodi provincialis, gehouden binnen
Swolle den 13 Juny 1615.*

Sessio 1^a.

Artikel 1. Syn verscheenen tot desen synodum :

ten eersten uyt den name van myne E.E. heeren des landschap van Over-
yssel: de eedele ende eerentveste heere HENRICK VAN BENTINGK, drost des
lands van Sallant, ende den eerbaren ende achtbaren JAN JIELIS, borge-
meester ende cameraer der stad Swolle;

daerbeneffens de deputati der classen met behoorlicke credentiebrieven: van Deventer: D. ASSUERUS MATHISIUS, dienaer des goddelyken woorts tot Deventer, ende D. JOHANNES HENRICUS RAPPAEUS, dienaer des goddelyken woorts tot Hellendoren, insgelyx D. JEREMIAS PLANCIUS, dienaer des goddelyken woorts tot Deventer, in plaetse eenes olderling der respectie kerken des classis van Deventer ten platten lande, alsook den eerevromen WERNAERT STROCKEL, olderling der kerke tot Deventer;

van Campen: D. EVERHARDUS VOSKUYL, dienaer des goddelyken woorts tot Campen, metten achtbaren heere ende borgemeester CHRISTOFFEL HENRIKEN, olderling tot Campen, insgelyx D. HILLEBRANDUS WILLENUS, predicant van Sallik, ende D. JOHANNES SCHOTLERUS, dienaer des goddelyken woorts tot Camperveene;

van Swolle: D. HERMANNUS WIFERDINGK, dienaer des goddelyken woorts te Swolle, item HIERONYMUS VOGELLIUS, dienaer des goddelyken woorts tot Hasselt, insgelyx D. JOHANNES ABELI, dienaer des goddelyken woorts ter Heyne, alsook den eerbaren ende achtbaren ANTONIUS VAN BRAKEL, borgemeester ende cameraer der stad Swolle, als olderlingk;

van Steenwyk ende Vollenhove: D. LUCAS VAN LANGEN, dienaer goddelyken woorts in de Oldemarct, item D. JOHANNES VOLCERUS, dienaer goddelyken woorts te Swertensluijse, D. JACOBUS REYNERIUS, dienaer goddelyken woorts te Giethooren, alsook JAN ARENTSEN, de eersame borgemeester, als olderlingk van Steenwyk.

2. Uyt dit voorgemelde getal syn vercoren naer aenroepinge van Gods h. name tot praeses D. ASSUERUS MATHISIUS, tot assessor D. HERMANNUS WIFERDINGK, tot scriba HIERONYMUS VOGELLIUS.

Sessio 2^a.

3. D. MARTINUS van Roveen heeft in synodo geprotesteert tegens dat hy in den classe tot Swolle van syne deputatie op den synodum ontslagen was by gebrek van genoechsame verdedinge overt gheruchte van oneerbaerheit, synen persoone nageseght, alsook wegen onsuiverheit in leere ende leeven. Daerop, alles overwogen synde, van den synodo beslooten is, dat hy na het gemelde oordeel des classis sulle ontslagen blyven, mits dat evenwel het synodus oordeelt deese procedure niet so swaer tot syne oneere te geryken, als hy het genomen heeft. Belastet hem synodus meteenen, dat hy overt geruchte van oneerbaerheit, tegens hem gedivulgeert, metten eersten sal purgeren ende sich voor allerley onrustighe proceduren buyten syne gemeente sal moeten onthouden.

Syn opgeleesen ende aengemerct de acta des laetsten synodi Campensis.

4. Op den 2 artykel is beslooten, dat dewyle d'inventaire ende verpachtinge der vicaryen ende geestelike goeden alsnoch niet gemaect is, so sullen de predicanten classis Daventriensis aenhouden by de E.E. heeren Gedeputeerde, dat sulx metten eersten mochte bevordert werden.

5. Op den 3, dat men sal versoeken by de E.E. heeren Gedeputeerde, dattet haer E.E. gelieve den E. heere drost van Sallant te versoeken ende last te geven de executie desselven artykels te vervoordeeren ende in het dat daerop by den E.E. Ridderschappen ende Steden alreede geresolveert is ende deselvige bevoordert.

Sessio 3^a.

Gravamina classis Daventriensis.

8. Het 1 gravamen, namelijk dat die dingen, van wegen den synodo aen ymants aen te dienen, sullen in den synodo, van den scriba afgeschreven synde, onderteekent werden.

9. Op het 2 wort goet ende nodigh gevonden, dat de swaricheden in den huwelijke also sullen aengeteekent werden ende door seekere gedeputeerde, de ordinarios deputatos synodi, aen de E.E. Ridderschappe ende Steden geremonstreert, om daerop te mogen gelettet werden.

10. Het 3 aengaende wort goetgevonden, dat in vaccerende plaetsen geen proponenten sullen worden gehoort noch op den stoel toegelaten, tensy deselvige daertoe van classis wegen worden goetbekent.

11. Het 4, van wegen het papegayschieten, dat daerin mochte versien worden, als insonderheit het schieten, trommelen, schatten ende diergelyke in den kerckgangk. Sich refererende tot naerder verclaringe over den 2 artykel der acten bovengeschreven synodi Campensis, daerby sal worden verhindert, dat in de doopinge der kinderen de vrouwen, daer comende, sich so vol ende dol niet laten vinden.

12. Van het 7 word beslooten, dat in deese provincie oentlik op den predicstoel over de tegenwoordige verschillen in Hollant met groote hevicheit, hetsy tegen d'een ofte andere partye, niet gescholden ende gelastert werde, waerdoor dan lichtelyke de gewenschte eenicheit, tot nu toe by ons onderhouden, gebrooken conde werden.

Sessio 5^a.

13. Aengaende de sake van Campen is mette meeste stemmen beslooten, dat de sake in synodo soverre in kennisse ende informatie genomen werde, als mogelijk sal wesen.

14. De sake van JODOCO BOULOW, predicant te Gramsberge, wel overwogen synde, is beslooten, dat aen de eedele vrouwe VAN ASEWYN van synodi wegen sal versocht werden, dattet hare eedelheit sal willen gelieven te verstaen tot reconciliatie met BOULOW, mits conditie dat J. BOULOW sal behoorlyke schultbekenninge doen over syne voorgepasseerde fauten. Ende naer een maent gepredict te hebben, sal het geheel blyven aen hare edelheyts wille, of hy aldaer sal mogen langer blyven ofte strax daer naer elders sich moeten transporteeren, mits dat den eedelen heere drost sal helpen arbeyden, dat J. BOULOW een halfjaer stipendii mochte becomeen. Ende sal in gevalle van betering van J. BOULOW ende d'eedele juffrouwe van wille blyvende tot syne transportatie, het classis ende hare eedelheit hem behoorlyke attestatie naer conscientie ende gelegentheit der sake tot syn transport meededeylen.

Sessio 6^a.

15. In de sake tusschen GERT COSTERS neffens syne huysvrouwe ende HIERONYMUS HEROLT, predicant in Ham, is besloten wat volgt:

Also daer enyge onlust, geschil ende tweedracht tusschen GERT HEYNRIXEN COSTER tsampt syner huysvrouwe JANNEKEN STICKEN eensdeels, ende HIERONYMUM HEROLT, predicant in den Ham, tsampt syner vrouwe GEBBEKENS SINGGRAVEN anderdeels is geresen betreffende eenyge laster ende eerenruerende woorden, welke gedachte HIERONYMUS van JANNEKEN STICKEN ende hares mans salige suster solde gesprooken hebben, so isset dat HIERONYMUS HEROLT in tegenwoordicheit des eedelen ende eerentvesten heere drost HENRICK BENTINGK ende der tsamtelyken predicanten ende olderlingen synodi Swollanae heeft bekent, dat hy van JANNEKEN STICKEN ende hares mans salyge suster niet anders dan alle eer ende vromicheit weet ende dat hy sulke woorden, als de getuygen van GERT COSTERS, tegens HIERONYMUM ingebracht, betuygen, sommige niet en weet gesproken te hebbe ende degene, die hy heeft gesproken, van herten leet syn, mits belovende dat hy sich van gelyke lasteringen van nu voortaan ook tegens de gemelte personen ende de hare sal onthouden. Hem is voorts van het synodo opgeleyt, dat hy deese tegenwoordyge acte sulle van woort tot woort comstigen Sondagh in der kerken in de volle vergaderinge door den onderschout ofte coster ten Ham laten affeesen, mits daerby versoekende, soverre ymants anders sich aen deese ende andere saken, van den pastoor gestroyt, mochte geergert hebben, hetselfe hem om Gods wille mochte vergeven werden. Alles onder

dese expresse voorwaerde, indien de pastoor eenyge van de voorgemelde sake van nu voortaan niet en quame te achtervolgen, dat hy (sulx genoegsaem bewesen synde) met dese selve resolutie des synodi sal dadelyk synes amptes ontsettet gehouden worden, hetwelke alsdan het classis van Swolle sal zoeken te effectueren.

16. Word nodigh gevonden, dat de predicanten sich moeten begeven ter plaetsen harer kerken, so daer bequame huysen syn. Ende sal by ijeder classe respectie de faute daarvan aengewesen werden ende gebetert, by pene gesuspendeert te werden, indien de predicanten sulx te doen weygeren, tot welken eynde sal versocht werden aen de E.E. Gedeputeerden tgebrek van de bequame huysen gebetert te werden.

17. Also men over de sake van Campen in synodo geene genoegsame informatie heeft nemen connen, is aen den achtbaren raet derselver stad van het synodo versocht, off het hare achtbaerheden niet en geliefde sommige deputatos uyt den synodo toe te laten, door welkers beleyt de opgeresene onlusten met hare achtbaerheden mochte bygeleght werden. Waerop de welbedachte achtbare heeren borgemeesteren geantwort hebben, dat sy wel tevreden waren, dattet verschil tusschen hare beyde predicanten, die nu in loco synodi tegenwoordigh waren, in den vollen synodo, als daer gehoorrende, mochte ondersocht ende sy onder den anderen vereenicht werden. Hetwelke also het evenwel by gebrek van den tyt ende genoegsame informatie niet heeft connen geschieden, is goetgevonden, dat sulx aen de welgedachte achtbare heeren voor alsnoch sal geheel geremitteert werden.

18. Word goetgevonden, dat men by de E.E. heeren Gedeputeerden sal aenhouden, dattet hare E.E. gelieve goet onderhoudt den schoolmeesteren ten platten lande te bestellen.

19. Sal werden aengehouden, dattet synodus provincialis alle jaer ordinarie tot gelegener tyt syn voortgangk sal mogen hebben.

20. Voort sal men versoeken by het E. collegio, dat sy by placcate beveelen, dat niemant tot eenyge segenspreekers, tooveraers, duyvelbanners om raet uytloope. Ook meede dattet voorleesen der Paepschen postillen, waardoor veele huyslieden uyt de kerke gehouden werden, sowel den eedellieden als andere werde verboden.

21. Is beslooten, dat van nu voortaan niemant sich onderstaen sal eenich boek, van hemselven of van anderen gemaect, in openbaren druk te publiceeren, tensy dattet selfde eerst van den classe ofte synodo gevisiteert ende toegelaten werde.

22. Neffens tgemelde sal noch by den E. collegio versocht werden het vernieuwen des placcaets, belangende vooreerst dat niemant op Sondaghen, feest ende beededagen arbeyde; ten 2 dat onder de predicatie niemant sich op den kerchoff vinden late met wandelen, praten ofte andersins, daermeede den godsdienst mochte verstoort werden; ten 3 dat ook niemant smade op den dienst ende dienaer der kerken, ofte deselve bespote, die sich totten avontmael des Heeren begeven; ten 4 dat men het doopen van de jonge kinderen niet te lange uytstelt.

23. Op de clachten van het beedevaert te gaen tot Hasselt is goetgevonden, dat den achtbaeren raet derselver stad sal versocht werden, sulx met alle mogelyke discretie meer ende meer te verhinderen.

24. Het synodus sal voortaan op tyt ende plaetse gehouden worden, als na ordre gebruykelyk is, daer dan ook de broederen in eene herberge te samen sullen vergaderen.

25. Der predicanten weduwen is van de landschap een najaer vergunt, mits dat haer plaetse onderdies van de naestgesetene sal bedient werden.

26. De redenen der professoren van Steynvort over de tsamenvoeginge des mans, dewelke, staende den eehstant met een ander vrije persone in overspel geleeft, na syner echten vrouwen doot mette selve versochte getrouwt te werden, syn op het versoeck des classis van Steenwyk voorgeleesen ende copie hetselvige medegegeven.

27. Het versoeck van den predikant van Hasselt, belangende dat alternatim het synodus met dien van Swolle in hare stad moge gehouden werden, is opgeschort tottet naeste synodus van Campen om alsdan bestemt te worden.

28. Belangende de sake van Omme, so ist dattet synodus sich gedraget aen de resolutie, by den laetsten classen te Swolle daerover gedaen, ende oordeelt, dat deselve sal achtervolget worden.

29. Is geresolveert, dat by de E.E. heeren Ridderschap ende Steden wederom sal versocht werden, dat wy neffens gemeene toestemminge van de andere provincien den nationalem synodum by den E.E. Mogende Staten Generael mogen bevorderen.

30. Men sal van nu voortaan in de classibus sulke personen tot praeses ende scriba verkiesen, die daertoe best gequalificeert syn, sonder dat men gehouden sy alleen op d'ordre te letten.

31. Syn tot deputati synodi verkoren: uyt het classe van Deventer D. ASSUERUS MATHISIUS, van Campen D. EVERHARDUS VOSKUYL, van Swolle D. HERMANNUS WIFERDINGK, van Steenwyk D. LUCAS VAN LANGEN.

32. Het toecomende jaer sal het synodus, met God, gehouden worden tot Steenwyk.

33. Hiernae is censura morum gehouden ende alles in vrede beslooten.

ASSUERUS MATTHISIUS, sijnodi praeses.

HERMANNUS WIFERDING, assessor sijnodi.

HIERONYMUS VOGELLIUS, synodi scriba.
